Soortgericht onderzoek

D'n Overkant, Stationstraat 23, Etten-Leur

In het kader van de Flora- en faunawet

Tekst, foto's en samenstelling	E.W.A. Michels & W. den Boer
In opdracht van	Gemeente Etten-Leur
Naam opdrachtgever	K. Vissers
Rapportnummer	130103-02-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	03-oktober-2014
Aantal pagina's	11
Wijze van citeren	Michels, E.W.A., 2014, Soortgericht onderzoek D'n Overkant, Etten-Leur. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport 130103-03-02, Ecodat ecologisch adviesbureau, Etten-Leur

1. INHOUD

1. Inleiding en samenvatting 3

1.1 Aanleiding 3

1.2 Doel 3

1.3 Samenvatting 3

3. Beschrijving van het projectgebied 4

3.1 Ligging en omgeving 4

4. Werkwijze en onderzoeksinspanning. 5

5. Resultaten 6

5.1 Vleermuizen 6

5.1.1 Foerageergebied 6

5.1.2 Vliegroutes 6

5.1.3 Verblijfplaatsen 7

5.2 Vogels 7

5.2.1 Huismus en gierzwaluw 7

6. Ingreep 7

7. Toetsing aan de Flora- en faunawet 8

7.1 Effecten 8

8. Conclusies 8

Geraadpleegde bronnen 10

1. INLEIDING EN SAMENVATTING

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied Stationstraat 23, Etten-Leur de aanwezige bebouwing (deels) te slopen en een nieuwbouw te realiseren.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Uit een ecologische potentie-inschatting van Ecodat (Ecodat_2014_F&F D'n Overkant_Stationsstraat_23) blijkt dat in het plangebied mogelijk broedvogels met jaarrond beschermde nesten (huismus en gierzwaluw) en enkele soorten vleermuizen voorkomen. Daarom is er een aanvullend onderzoek naar deze soortgroepen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Broeden huismus en gierzwaluw in het gebouw?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep (mogelijk) tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?

1.3 Samenvatting

Dit rapport kan niet los gezien worden van het rapport:

- Ecodat_2014_F&F D'n Overkant_Stationsstraat_23

Op basis van het uitgevoerde vleermuizenonderzoek wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op essentiële gebruiksfuncties van het leefgebied van de vleermuizen door de sloop van het voormalige schoolgebouw zijn uitgesloten. De functionaliteit van het plangebied, zoals omschreven in onderstaande hoofdstukken, wordt niet aangetast bij doorgang van de werkzaamheden. Tijdens de werkzaamheden dient wel rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vleermuizen. Dit houdt in dat werkzaamheden alleen overdag dienen te worden uitgevoerd of dat ’s nachts geen gebruik wordt gemaakt van kunstmatige verlichting, waardoor verstoring wordt voorkomen. Tevens dient de zorgplicht zoals bedoeld in de Flora- en faunawet in acht te worden genomen.

Tijdens de veldbezoeken en de zolderinspectie zijn geen sporen gevonden die het voorkomen van huismus of gierzwaluw zouden kunnen indiceren. Het voorkomen van deze soorten is hierdoor op de planlocatie uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten waardoor een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, treden niet op.

3. BESCHRIJVING VAN HET PROJECTGEBIED

3.1 Ligging en omgeving

Het projectgebied ligt tussen de Stationsstraat en de Lambertusstraat.

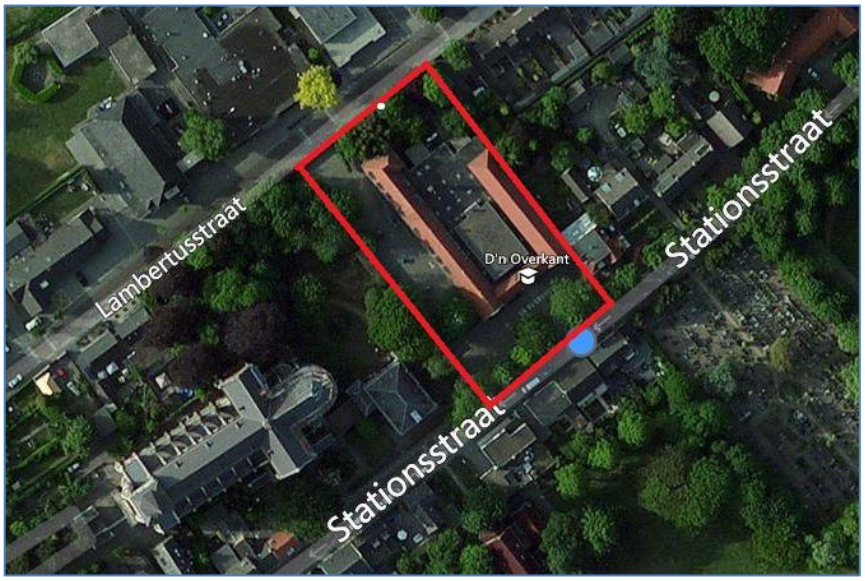

Figuur 2:projectgebied.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- Een gebouw met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;
- Dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm);
- Dikke bomen, zonder holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- Lage, opgaande begroeiing.

4. WERKWIJZE EN ONDERZOEKSINSPANNING.

Op 23 mei, 26 mei, 30 mei, 16 juni, 20 juni, 2 juli, 20 augustus, 2 september, 15 september en 29 september is het plangebied Stationstraat 23, Etten-Leur geïnventariseerd op broedvogels met jaarrond beschermde nesten en/of vleermuizen. De toegepaste onderzoekmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen en broedvogels (Tabel 1).

Datum	tijdstip	type onderzoek	weersomstandigheden
23-5-2014	ochtend	huismus	16 ºC, zonnig, droog, 2,4m/s
26-5-2014	ochtend	huismus	16 ºC, bewolkt, droog, 2,6m/s
26-5-2014	nacht	vleermuizen	13 ºC, half bewolkt, droog, 1,4m/s
30-5-2014	avond	gierzwaluwen	13 ºC, zonnig, droog, 2,3m/s
16-6-2014	avond	gierzwaluwen	19 ºC, bewolkt, droog, 3,3m/s
20-6-2014	avond	gierzwaluwen	18 ºC, deels bewolkt, droog, 3,2m/s
2-7-2014	nacht	vleermuizen	19 ºC, zonnig, droog, 1,6m/s
20-8-2014	nacht	vleermuizen	20 ºC, zonnig, droog, 1,5m/s
2-9-2014	ochtend	vleermuizen	14 ºC, zonnig, droog, 1,8m/s
15-9-2014	avond	vleermuizen	14 ºC, half bewolkt, droog, 1,1m/s
29-9-2014	avond	vleermuizen	13 ºC, half bewolkt, droog, 2,5m/s

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

4.1 HUISMUS

Tijdens de veldbezoeken is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Er is met name gelet op zingende mannetjes, dieren die met nestmateriaal slepen, in de gebouwen invliegende dieren en het geluid van jongen. De bezoeken zijn 's ochtends tussen 09:00 en 11:00 uur uitgevoerd.

4.2 GIERZWALUW

Gedurende de veldbezoeken is het plangebied geïnventariseerd vanaf 19:30 tot zonsondergang. Hierbij is gelet op nokhoogte door het plangebied scherende en roepende dieren en in de gebouwen in- en uitvliegende dieren

4.3 VLEERMUIZEN

Tijdens de veldbezoeken is op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingsfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, is een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn de opnamen nader geanalyseerd . Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) zijn de bezoeken tussen direct na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd.

4.4 VOLLEDIGHEID INVENTARISATIE

De huismus- en gierzwaluwonderzoeken zijn uitgevoerd conform de voorwaarden zoals gesteld in de Soortenstandaarden van de huismus en de gierzwaluw (Ministerie EL&I, 2011). Het vleermuisonderzoek is volgens het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur uitgevoerd.

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnamen. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen zijn, op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

5. RESULTATEN

5.1 Vleermuizen

Tijdens de onderzoeken zijn in het plangebied foeragerende (jagende), overvliegende en roepende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuizen (*Pipistrellus* nathusii) alsmede overtrekkende laatvliegers (*Eptesicus serotinus*) aangetroffen. De roep betrof de paarroep welke mannetjes gebruiken om vrouwtjes aan te trekken.

Hieronder worden de resulaten per functie behandeld.

5.1.1 Foerageergebied

Het plangebied werd door slechts enkele gewone dwergvleermuizen en en incidenteel door ruige dwergvleermuizen gebruikt als foerageergebied. Er was steeds sprake van een kortstondig verblijf van de foeragerende vleermuizen. Foeragerende dieren werden voornamelijk waargenomen dicht tegen het pand, in het schijnsel van de straatlantaarns. Op grond van het aantal foeragerende dieren en de aanwezigheid van alternatieve foerageerlocaties in de directe omgeving van het plangebied, kan op basis van het onderzoek redelijkerwijze uitgesloten worden dat het plangebied een essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

5.1.2 Vliegroutes

Tijdens de veldbezoek is waargenomen dat de westzijde van het schoolgebouw dienst doet als vliegroute voor gewone- en ruige dwergvleermuizen.

5.1.3 Verblijfplaatsen

Er zijn geen (vaste)verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen op de planlocatie. Op nagenoeg alle bezoeken zijn op en in de omgeving van het plangebied wel roepende vleermuismannetjes gehoord. Dit kan een indicatie zijn voor een paarverblijfplaats voor deze soort. Vanuit de opstallen op de planlocatie zelf zijn echter geen roepende mannetjes gehoord, waardoor een paarverblijfplaats hier is uitgesloten.

Genoemd mannetje is waargenomen op Stationstraat 25 (in mei t/m juli) en op Stationstraat 21 (september).

5.2 Vogels

5.2.1 Huismus en gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken en de zolderinspectie zijn geen sporen gevonden die het voorkomen van huismus of gierzwaluw zouden kunnen indiceren. Het voorkomen van deze soorten is hierdoor op de planlocatie uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten waardoor een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, treden niet op. Doordat effecten zijn uitgesloten, worden zij in het hoofdstuk effectbeschrijving niet behandeld.

6. INGREEP

In het plangebied wil de initiatiefnemer de bestaande opstallen (gedeeltelijk) slopen en een aantal nieuwbouwwoningen realiseren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- Sloop van opstallen op het terrein
- verwijderen van de ruigtevegetaties en houtopslag op het terrein
- bouwrijp maken van de grond
- aanleg infrastructuur
- bouw van woningen

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

7. TOETSING AAN DE FLORA- EN FAUNAWET

7.1 Effecten

7.1.1. VLIEGROUTES EN FOERAGEERGEBIEDEN

Het plangebied en de nabije omgeving van de voormalige school worden door gewone- en ruige dwergvleermuis gebruikt als vliegroute en foerageergebied en incidenteel door de laatvlieger als vliegroute. Langs de westzijde van de school loopt een vliegroute die tussen de school en Stationstraat 25 doorloopt, welke gebruikt wordt door de gewone- en ruige dwergvleermuis. Gezien het karakter van de omgeving zijn voldoende alternatieven in de directe omgeving voor de aangetaste vliegroute en foerageergebied. Foerageergebied en route zijn geen essentieel onderdeel van vaste verblijfplaatsen van de gewone- en ruige dwergvleermuis. Het omliggende gebied biedt hetzelfde beeld van het landschap als de planlocatie, waardoor er bij uitvoering van de beoogde werkzaamheden voldoende alternatieven zijn en negatieve effecten op het foerageergebied en de vliegroutes van gewone dwergvleermuis zijn uitgesloten.

Om effecten op vleermuissoorten te voorkomen moet licht tijdens de geplande werkzaamheden in de periode van zonsondergang tot zonsopkomst worden gemeden om verstoring door verlichting te voorkomen. Hierdoor blijven de aangetaste vliegroute en foerageergebied mogelijk intact.

7.1.2. VERBLIJFPLAATSEN

Tijdens de veldbezoeken zijn geen vaste zomer/kraam/paar/winter verblijfplaats(en) van vleermuizen aangetroffen in of rond de planlocatie. Hierdoor treden er betreffende verblijfplaatsen geen negatieve effecten voor vleermuizen op.

8. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de resultaten samengevat en worden de vervolgstappen kort beschreven.

In opdracht van de gemeente Etten-Leur heeft Ecodat soortgericht onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de sloop van het gebouw gelegen aan de Stationstraat 23, te Etten-Leur. De voorgenomen ingreep, kan het leefgebied van vleermuissoorten, huismus en gierzwaluw aantasten. Aantasting van het leefgebied of de essentiële onderdelen van het leefgebied is in het kader van de Flora- en faunawet verboden. Tevens dient de zorgplicht zoals bedoeld in de Flora- en faunawet te allen tijde in acht te worden genomen.

8.1 VLEERMUIZEN

Het vleermuizenonderzoek is gericht op het vaststellen van de functie van het plangebied voor de aanwezige vleermuissoorten. De gewone dwergvleermuis en incidenteel een ruige dwergvleermuis en een enkele laatvlieger zijn de enige vleermuissoorten die in en nabij het plangebied zijn aangetroffen. Het voormalige schoolgebouw in het plangebied vormt geen essentieel onderdeel van het leefgebied van vleermuizen, in de vorm van (vaste) verblijfplaatsen (winterverblijven, zomerverblijven,

paarverblijven en/of kraamplaatsen), een onderdeel van een vliegroute en/of een onderdeel van een foerageergebied.

In tabel 8.1 worden de verwachte soorten en waargenomen soorten en gebruiksfuncties, plus de eventuele verwachte negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op soorten en gebruiksfuncties weergegeven.

Tabel 5.1 Aanwezigheid en effecten op soorten

	foerageergebied	vliegroute	verblijfplaats
gewone dwergvleermuis			
ruige dwergvleermuis			
laatvlieger			

legenda bij tabel 8,1

soort & gebruikersfunctie is:

niet aangetroffen
aangetroffen, maar geen negatief effect verwacht
aangetroffen, negatief effect verwacht

Op basis van het uitgevoerde vleermuizenonderzoek wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op essentiële gebruiksfuncties van het leefgebied van de vleermuizen door de sloop van het voormalige schoolgebouw zijn uitgesloten. De functionaliteit van het plangebied, zoals omschreven in eerdere hoofdstukken, wordt niet aangetast bij doorgang van de werkzaamheden.
Tijdens de werkzaamheden dient wel rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van vleermuizen. Dit houdt in dat werkzaamheden alleen overdag dienen te worden uitgevoerd of dat ’s nachts geen gebruik wordt gemaakt van kunstmatige verlichting, waardoor verstoring wordt voorkomen. Tevens dient de zorgplicht zoals bedoeld in de Flora- en faunawet in acht te worden genomen.

8.2 Huismus en gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken en de zolderinspectie zijn geen sporen gevonden die het voorkomen van huismus of gierzwaluw zouden kunnen indiceren. Het voorkomen van deze soorten is hierdoor op de planlocatie uitgesloten. Negatieve effecten op deze soorten waardoor een verbodsbepaling van de Flora- en faunawet wordt overtreden, treden niet op.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

* Bronnen waarnaar in de rapportage niet specifiek is verwezen

* *Dijk, A.J. van,* 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in Proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

* *Janssen, J.A.M. en J.H.J. Schaminée,* 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

* *Schober, W*, 2001. Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden. Tirion Uitgevers, Baarn.

* *Voute, A.M.,* 1991.Vleermuizen. Waanders uitgevers, Zwolle.

* *Dietz, von Helversen & Nill*, 2007. Vleermuzien, alle soorten van Europa en noordwest Afrika, Tirion Uitgevers, Baarn.

* *SOVON Vogelonderzoek Nederland*, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.

* *Twisk, van Diepenbeek & J.P. Bekker*, 2010. Veldgids Europese Zoogdieren. KNNV uitgeverij, Utrecht.

* *Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en*

* *Gegevensautoriteit Natuur, Vleermuisprotocol 2012*, 24 februari 2012.

* www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.

* *www.vleermuis.net*. Het netwerk voor informatie over vleermuizen in Nederland. Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN) van de Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.

* *Floron, 2011.* Atlas van de Nederlandse flora, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

* http://www.verspreidingsatlas.nl

* *www.waarneming.nl*